

Bijdrage van milieurecht
aan duurzame ontwikkeling
Prof.dr. Jacqueline Cramer, directeur

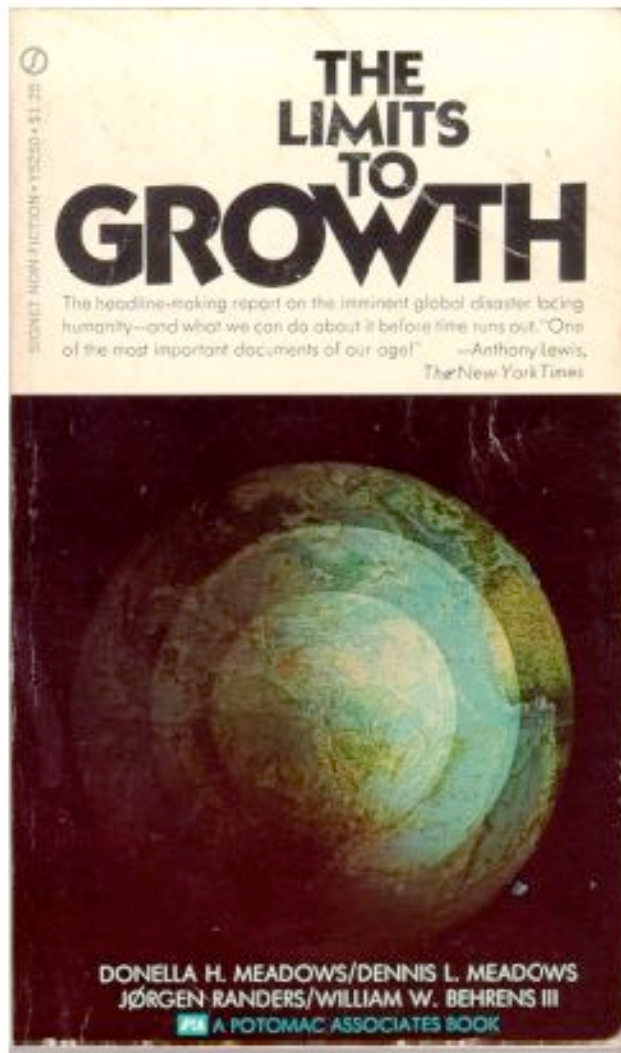

Centrale vragen:

Wat is de afgelopen 40 jaar bereikt op het gebied van duurzame ontwikkeling in Nederland en welke rol heeft het milieurecht daarbij gespeeld?

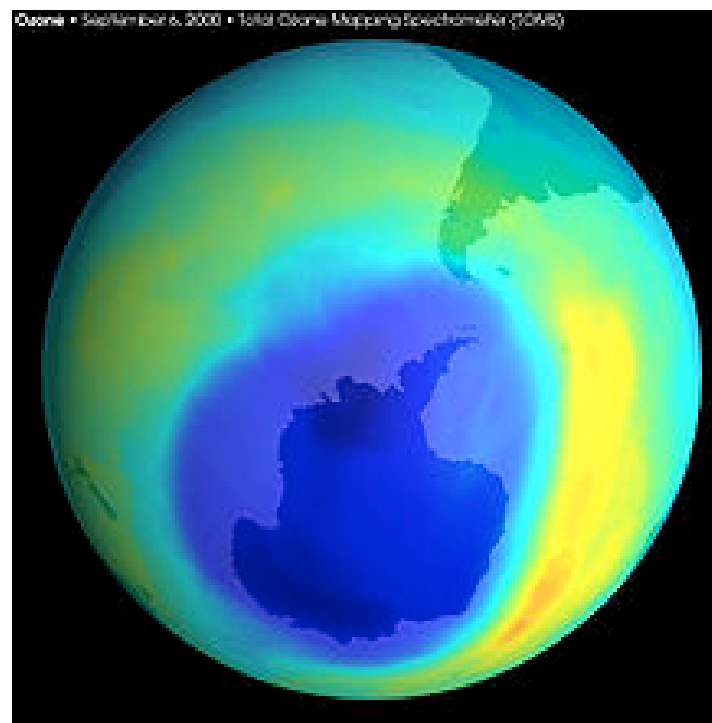
Wat zijn de grote, toekomstige uitdagingen en welke bijdrage kan het milieurecht hieraan leveren?

Rond 1970: Verontrusting
over milieuvervuiling groeit
(1e Wake up call)

Overheid: richt zich
op milieuwetgeving

1980-1986: Van locale milieuvervuiling naar (inter)nationale milieuproblemen

Eerste fase van het milieubeleid (1970- 1985)

**Aandacht gericht op lokale milieuproblemen;
wetgeving speelde een centrale rol**

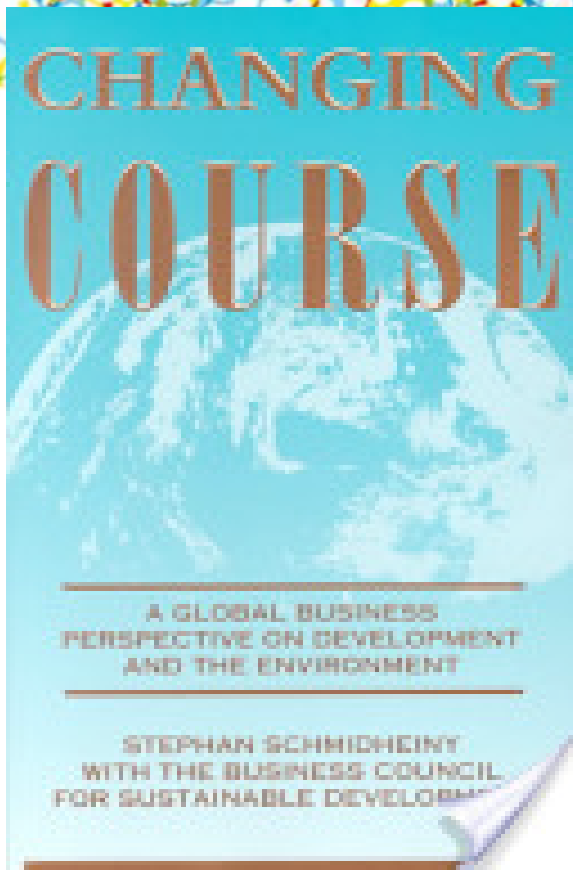
**Begin jaren 80: ook aandacht voor grensover-
schrijdende milieuproblemen; introductie van
convenanten met het bedrijfsleven en opkomst
van zelfregulering**

OUR COMMON FUTURE

THE WORLD COMMISSION
ON ENVIRONMENT
AND DEVELOPMENT

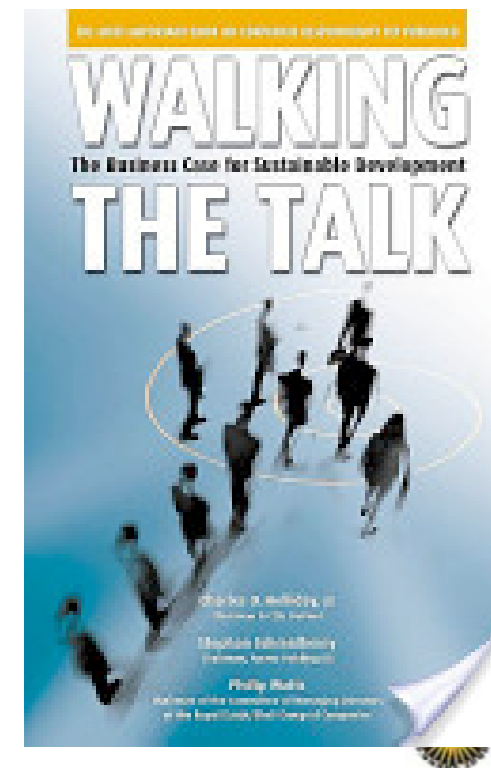

**1987: Introductie van duurzame
ontwikkeling (2^e Wake up call)**

Reactie bedrijfsleven: Milieu en economie gaan hand in hand

**Bedrijfsleven: nadruk op
zelfregulering in bedrijf
en in productketen**

Tweede fase van het milieubeleid (1986- 2006)

Milieubeleid ontwikkelt zich tot duurzaamheidsbeleid

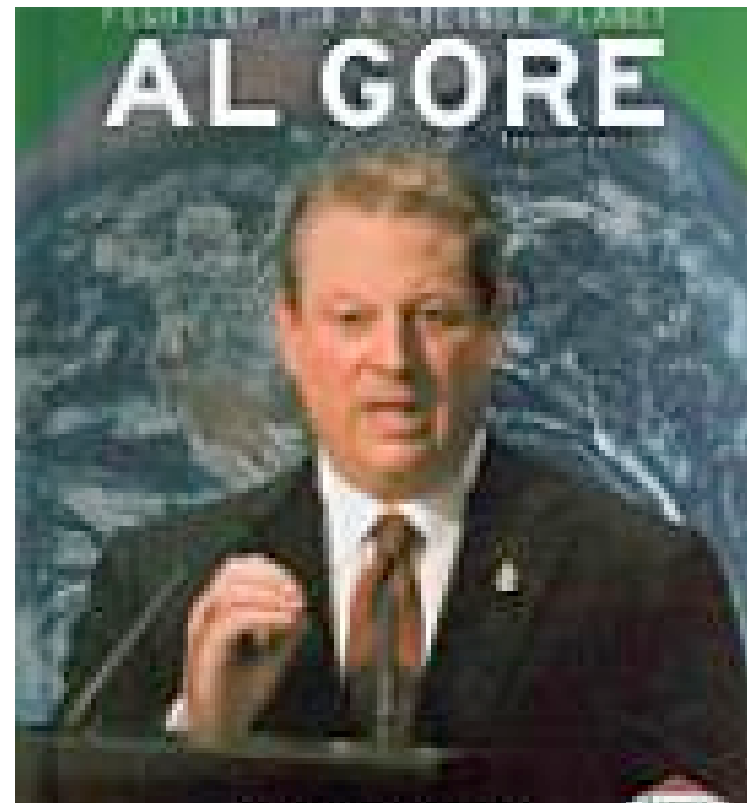
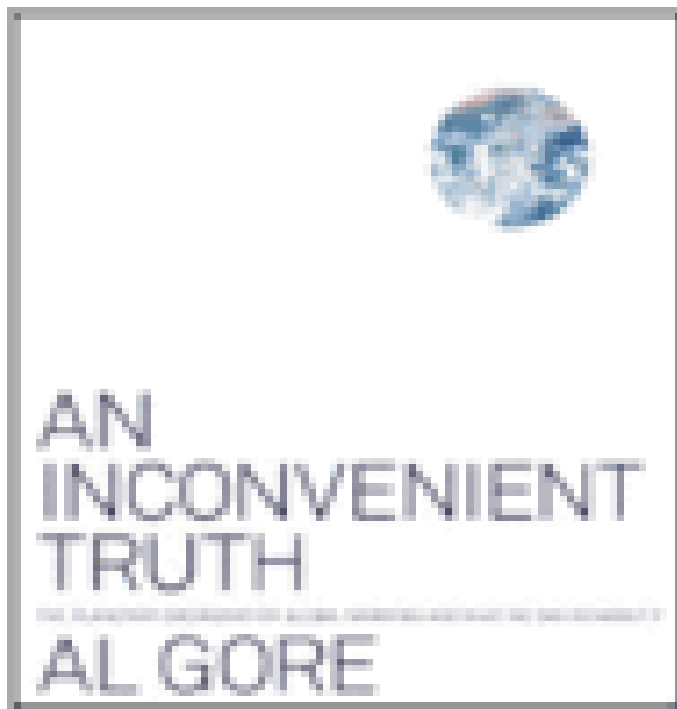
Milieuwetgeving speelt een bescheidener rol

Nederlandse wetgeving: vaker onderdeel van EU beleid

**Wetgeving wordt te complex en gedetailleerd;
Stroomlijning is vereist**

2006: 3^e wake up call

Belangrijkste thema's

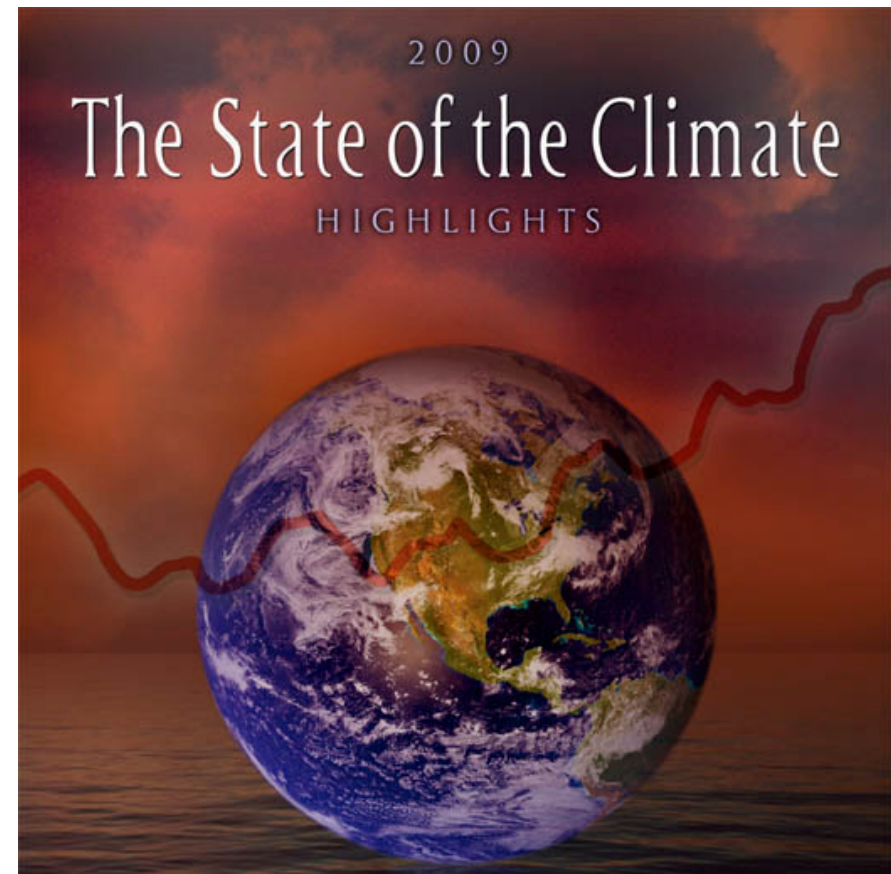

Grondstoffen efficiency

Biodiversiteit

Klimaatverandering

Universiteit Utrecht

Duurzame ontwikkeling

Sprongsgewijze
innovaties

Stapsgewijze
innovaties

Tijd

Transitiemanagement

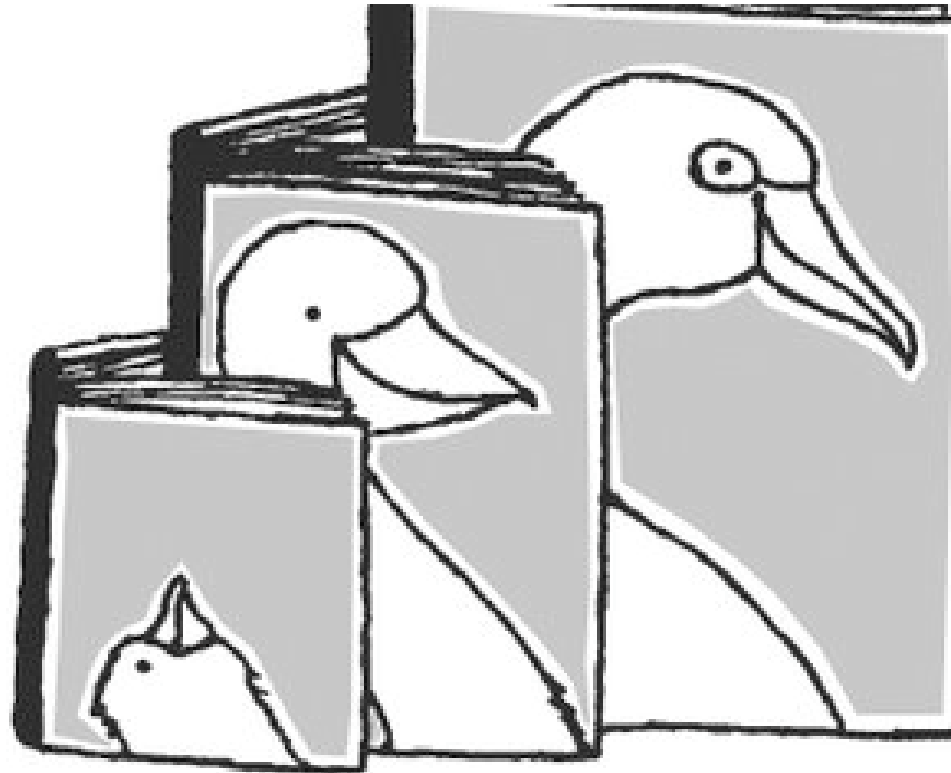
- **Doelen: 20%, 20% en 30% in 2020**
- **Alle maatschappelijke actoren: betrokken**
- **Meten maken, meters voorbereiden, innoveren; koplopers betrekken**
- **Per sector: convenant met combinatie van beleidsinstrumenten (wetgeving, financiële prikkels, vergroening, sociale instrumenten)**
- **Voorjaar 2010: evaluatie; zo nodig aanscherping van de afspraken**

Derde fase van het milieubeleid: 2006- heden

- **Overheid:** naast wet- en regelgeving meer aandacht voor implementatiefase
- **Overheidsinstrumenten:** visie, KT/LT strategie formuleren, implementatie van milieubeleid faciliteren en zelfregulering stimuleren
- **Industrie:** proactieve bedrijven nemen de leiding (in productketens en clusters) gevolgd door een groeiende groep bedrijven
- **NGO beweging** evolueert naar een bredere duurzaamheidsbeweging

Duurzaamheidsbeweging

Toekomstige uitdagingen

- **Sprongsgewijze systeeminnovaties zijn nodig; dit vergt een samenspel van overheid, bedrijfsleven, burgers en kenniswereld**
- **Rol overheid: verschuift van nadruk op wetgeving naar sturen op maat en faciliteren gedurende het gehele implementatieproces.**
- **Bedrijfsleven: van defensief naar innovatief; erkenning van probleem; uitdaging: hoe?**
- **Betrokkenheid burgers: actieve vormen van participatie zijn cruciaal**